

Original Research

Predicting loneliness of female managers based on couples communication patterns and interpersonal dependency with the mediating role of work-life balance

Maryam Zeinali¹
Hooman Namvar²
Mehrdad Navabakhsh³

Abstract

The aim of this study was to predict the feeling of loneliness of female managers based on couples' communication patterns and interpersonal dependence with the mediating role of work-life balance. A sample of 300 female managers working in the Plan and Budget Organization in Tehran was selected by convenience sampling method. The research instruments included the Couples Communication Patterns Questionnaire, the Interpersonal Dependence Questionnaire, the Work-Life Balance Questionnaire, and the Loneliness Questionnaire. Structural equation test, Pearson correlation and regression analysis with statistical software AMOS 24, SPSS23 were used for statistical analysis of data. The results of regression analysis showed that couples communication patterns and interpersonal dependence significantly predict the feeling of loneliness of female managers ($p > 0.001$). The amount of indirect effect of communication pattern with loneliness and interpersonal dependence was obtained with feeling of loneliness, which shows that interpersonal communication pattern and dependence with loneliness mediate the relationship between work-life balances. It is suggested that in the

¹ PhD Student in General Psychology, Islamic Azad University, Saveh Branch, Saveh, Iran. mapbo@yahoo.com

² Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Saveh Branch, Saveh, Iran. Corresponding author: hnamvar@iau-saveh.ac.ir

³ Professor of Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. mehrdad_navabakhsh@yahoo.com

Submit Date:28/12/2020

Accept Date:18/5/2021

DOI:10.22051/JWSPS.2021.34594.2366

treatment of managers' feelings of loneliness, sufficient attention be paid to couples' communication patterns, interpersonal dependence, and balance between work and life. Central tendency and dispersion indices of work-life balance scores (3.14 ± 0.32), loneliness (2.65 ± 0.24), interpersonal dependence (2.678 ± 0.20), communication patterns (4.37 ± 0.63).

Keyword

Couples communication patterns, loneliness, work-life balance, interpersonal dependence

Introduction

Today, the decisive role of human resources in the development of countries is not hidden from anyone. Among the factors of production for growth and development, namely natural resources and God-given wealth, the manpower of capital, management and technology, is the manpower that plays a major role (Larrieta-Rubín de Celis, 2015). Given the importance of the role of human resources in the process of sustainable development and the fact that women and men together build the human resources of organizations, it can be said that women have a fundamental role in increasing productivity and social and economic development of countries (Hosseinpour, 2013). Although more women have appeared in the labor market in recent years and their number has increased slightly, inequalities in terms of quality and promotion to managerial levels still exist and women have a small share in being selected for senior organizational management positions.

Research Objectives

This study aimed to predict the feeling of loneliness of female managers based on couples communication patterns, interpersonal dependency with the mediating role of work-life balance.

Method

A sample of 300 female managers working in the Program and Budget Organization in Tehran was selected by the convenience sampling method. The research instruments included the Couples' Communication Patterns (CPQ), Interpersonal Dependency, and Work-Life Balance. Structural equation modelling and Pearson correlation were used for the statistical analysis of data.

Findings and Results

The finding of research showed that couples communication patterns and interpersonal dependency significantly predict the feeling of loneliness of female managers ($p > 0.001$). The results show that there is a relationship between communication patterns and interpersonal dependency with feelings of loneliness mediated by work-life balance. The mean of the studied variables were as follows: communication patterns (4.37), work-life balance (3.14), interpersonal dependency (2.678) and loneliness (2.65).

Discussion and conclusion

The work-life balance variable mediates the relationship between communication patterns and feelings of loneliness, as well as interpersonal dependency and feelings of loneliness in female managers. Also, the relationship between loneliness with work-life balance was negative and the relationship between loneliness with interpersonal dependency and communication pattern was positive.

References

- Alawi, A. Fadaei, b. Kiwani, A. (2020). Investigating the role of the glass ceiling on perceived organizational justice reduction (A case study of female staff of Urmia University). *Women's Studies Sociological and Psychological*, 12(4), 149-172.
- Amidi Mazaheri M, Mirzaman S, Manouchehri Z, Torabi Z. (2016) an investigation of loneliness and related factors among the spouses of the personnel deployed to long-term naval missions. *EBNESINA*, 18 (3):4-9 [Text in Persian].
- Aleemran, R., Aleemran, S. (2019). Studying the Effect of Female Higher Education on Iran's Economic Growth. *Quarterly Journal of Women and Society*, 10(39), 17-30
- Beyrami, M., movahedi, Y., Movahedi, M. (2015). The Relationship between Perceived Social Support and the Feeling of Social-Emotional loneliness With Internet Addiction in University Students. *Social Cognition*, 3(2), 109-122. [Text in Persian].
- Bakır, A. A., & Aslan, M. (2017). Examining the relationship between principals' organizational loneliness and job satisfaction levels. *European Journal of Education Studies*, 3, 50-71.
- Balvardi, T. (2020). Jurisprudential and Legal study of Job discrimination for Women with emphasis on Job security. *Quarterly Journal of Women and Society*, 11(43), 25-46. [Text in Persian].
- Bradley .J ,Kauanui C (2016). The Impact of Workplace Spirituality on Employees' Productivity and their Wellbeing. *Global Journal of Enterprise Information System*, 11, 54-63.

- Chang, E. C. (2018). Relationship between loneliness and symptoms of anxiety and depression in African American men and women: Evidence for gender as a moderator. *Personality and Individual Differences*, 120, 138-143.
- Chandra, M., Kanaga, G. (2019). A study of socioeconomic status, Family environment and mental health of woman entrepreneurs in Thanjavur district. *Paripex-Indian Journal of Research*, 8, 4-10.
- Davarpanah, F. (2001). *Standardization of Tajah Biya Commentary on the UCLA Loneliness Scale for 12- to 18-year-old girls in Tehran* M.Sc. Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University [Text in Persian].
- Demirchi, Y. (2019). *Predicting loneliness in married women based on attachment style and sexual satisfaction*. 7th National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran, 9(3), 23-43.
- Erdamar G, Demirel H. (2014). Investigation of Work-family, Family-work conflict of the teachers. *Proced SocBehav Sci*, 116, 4919-24.
- Frone MR, Russell M, Cooper ML. (2014). Antecedents and outcomes of work-family conflict: Testing a model of the work-family interface. *J Appl Psychol*. 77(1), 65-78.
- Fatehizadeh, M. And Ahmadi, A. (2015). Study of the relationship between marriage communication patterns and marital satisfaction of couples working at the University of Isfahan. *Family research*. 1(2), 120-109 [Text in Persian].
- Fath, N., Azad Fallah, P., Rasool-zadeh Tabatabaei, S., Rahimi, C. (2013). Validity and Reliability of the Inventory of Interpersonal Problems (IIP-32). *Journal of Clinical Psychology*, 5(3), 69-80. [Text in Persian].
- Fayazi, M., Sarvi, N. (2017). The effect of working mothers work-family conflict on their Psychological Well-being and emotional exhaustion. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 14(4), 95-122 [Text in Persian].
- Farazmand, H., kamranpour, S., ghorbannezhad, M. (2013). The Relationship Between Financial Development, Economic Growth and Energy Consumption in Iran: A Band ARDL and Toda-Yamamoto Test Approach. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 10(1), 33-58. [Text in Persian].
- Greenhaus JH, Collins KM, Shaw JD. (2013). the relation between work-family balance and quality of life. *Journal of Vocational Behavior*, 63(3), 510-531
- Grzywacz JG, Frone MR, Brewer CS, Kovner CT. (2014). Quantifying work-family conflict among registered nurses. *Res Nurs Health*, 29(5), 414-26.
- Jafari Fazel R, Dehshiri G, Mousavi F. (2017) The role of core self-evaluation and loneliness in the prediction of marital satisfaction and life satisfaction of married women in Tehran. *Psychological sciences*, 15(60), 492-503 [Text in Persian].
- Honarvaran, N., GHaderi, Z., GHobadi, K. (2011). A Comparison of Woman State Bank Employees and Housewives' Patterns of Marital Communication and Marital Conflicts (A Case Study of Shiraz). *Quarterly Journal of Women and Society*, 2(7), 103-122 [Text in Persian].

- Hosseinpour, M., Hajipour, B and Hosseinian, E. (2013). *Scientific Research Quarterly of Woman and Culture*, 4(14), 43-54 [Text in Persian].
- Kinjerski, V., Skrypnek, B.J., Babnik, K. (2019). Attitudes towards spirituality and spiritual care among nursing employees in hospitals. *Obzornik zdravstvene nege*, 53, 31-48.
- Karimi, M., Denivi, V., Moghadam, A. (2017). Relationship spirituality with loving style and couple's communication pattern. *NPWJM*, 5(15), 44-52 [Text in Persian].
- Karimi, M., Sohaili, K., ebrahimi, F. (2020). Relationship between women's education and economic growth (case study selected Islamic countries). *Quarterly Journal of The Macro and Strategic Policies*, 7(28), 121-140 [Text in Persian].
- Khajavi, N., soleimanpour Omran, M. (2017). The Relationship between Family-Work Transmission Phenomenon. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 15(3), 30-59. [Text in Persian].
- Karimi, M. (2019). The relationship between spiritualism and lovemaking and the relationship model of couples. *Nurse and doctor in battle*, 15, 44-52 [Text in Persian].
- Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. NY: Guilford Press.
- Larrieta-Rubín de Celis, I., Velasco-Balmaseda, E., Fernández de Bobadilla, S., Alonso-Almeida, M. D. M., & Intxaurburu-Clemente, G. (2015). Does having women managers lead to increased gender equality practices in corporate social responsibility. *Business Ethics: A European Review*, 24(1), 91-110.
- Mayne, A. (2016). Feeling lonely, feeling connected: Amateur knit and crochet makers online. *Craft Research*, 7(1), 11-29.
- Mansouri Z, Bagheri F, Dortaj F, Abolmaali K. (2020). Providing a structural model for predicting marital intimacy based on attachment styles mediated by the component of love commitment in married students. *Journal of Psychological Sciences*, 19(85), 90-81.
- Moghtadaie, L., Siadat, S. (2019). Structural Equation Modeling in the Study of the Relationship between Social Capital and Occupational hardiness of Female Managers in Selected Universities. *Quarterly Journal of Women and Society*, 9(36), 291-316 [Text in Persian].
- Mosavi F, sahami S, saadati N, namjo F. (2017). The relationship between social support the dependence between the individual and the life expectancy of elderly women. *Jgn*, 3(3), 46-56 [Text in Persian].
- Nasirzade, Z., Razai, A., Mohamadifar, M. (2018). The Effectiveness of Resiliency Education to Reduce the Loneliness and Anxiety of High School Girl Students. *Journal of Clinical Psychology*, 10(2), 29-40 [Text in Persian].
- Online economy, an interesting statistic of the appointment of female managers in different provinces (1398, September 5). Retrieved from <https://www.eghtesadonline.com/n/1sYa>.
- Pendi, A. (2017). Workplace Spirituality: Themes, Impact and Research Directions. *South Asian Journal of Human Resources Management*, 4(2), 1-6

- Peretomode, V. F., Ikoya, P. (2019). Mentorship: A Strategic Technique for Achieving Excellence, Manpower Development and Nation Building?. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 10(2), 17-25.
- Pourshirazi, M. Zare. G. (2016). *Study of the relationship between emotional dependence (reliance) on others and self-esteem of Shiraz student teachers*, Third National Conference on Psychology and Educational Sciences, Shadegan, Islamic Azad University of Shadegan [Text in Persian].
- Ramazani, B., Bakhtiari, F. (2019). Effectiveness of spiritual therapy on cognitive avoidance, psychological distress and loneliness feeling in the seniors present at nursing homes. *Journal of Gerontology*, 3(3), 32-41[Text in Persian].
- Rashidi, A., alibeygi, A., mirakzdeh, A. (2015). investigate the effect of work-life balance, on the job satisfaction and the professional commitment of agricultural teachers in Tehran province. *Journal of Agricultural Education Administration Research*, 9(43), 1-16 [Text in Persian].
- Rostami,R.,Jookar,B. (2015), The relationship between family communication orientations and loneliness: The Mediating role of spiritual identity. *Journal of Applied Counseling*, 4(2), 1-18. [Text in Persian]
- Rostami, R., Jokar, Bahram, (2015). *Spiritual Health: A Study of the Role of Family Communication Patterns*, The First National Congress of Family Psychology A Step in Drawing the Optimal Family Pattern, Ahvaz. [Text in Persian]
- Sharifi ,M., Fatehizadeh, M., Bahrami, F., Etemadi, O., Jazayeri, R. (2018). An exploration of experiences of husbands of women with the interpersonal dependency of their spouse's domestic violence: A qualitative study. *nurse midwifery*, 15(10), 752-766 [text in Persian].
- Santas, G., Isik, O., & Demir, A. (2016). The effect of loneliness at work; work stress on work alienation and work alienation on employees' performance in Turkish health care institution. *South Asian Journal of Management Sciences*, 10(2), 30-38.
- Singh, R., Zhang, Y., Wan, M., & Fouad, N. A. (2018). Why do women engineers leave the engineering profession? The roles of work-family conflict, occupational commitment, and perceived organizational support. *Human Resource Management*, 57(4), 901-914.
- Shokrkon, c. And naami, AS. And Nissi, AS. (2001). Study of the relationship between job satisfaction with organizational civic behavior and job performance in employees of some factories in Ahvaz", *Journal of Educational Sciences and Psychology*, Shahid Chamran University of Ahvaz, 3(3,4), 22-21 [Text in Persian].
- Sedighi F, dokanei fard F, rezakhani S D. (2021). Structural model of marital satisfaction based on personality traits and attachment styles mediated by coping strategies. *Journal of Psychological Sciences*, 19(95), 1486-1475 [Text in Persian].
- Tarkhn M. (2016). The Effect of Cognitive Interventions Based on Mindfulness on Students' Loneliness and Shyness. *Soc Cogn*, 5(2), 92-104.

- Theeke, L., Carpenter, R. D., Mallow, J., Theeke, E. (2019). Gender differences in loneliness, anger, depression, self-management ability and biomarkers of chronic illness in chronically ill mid-life adults in Appalachia. *Applied Nursing Research*, 45, 55-62.
- Thanaggee, M., Janbozorgi, M., Mahdavian, A. (2012). Relationship between Marital Satisfaction and Communication Patterns of Couples. *Studies in Islam and Psychology*, 5(9), 57-77.
- Thompson, W., Frederick, A. E. S. (2020). Workplace Spirituality, Organizational Citizenship Behavior, Perceived Organizational Support: Study from Indonesian Islamic Banking Employees. *Journal of Talent Development and Excellence*, 12, 1032-1043
- Veit, C. T., & Ware, J. E. (1983). The structure of psychological distress and well-being in the General population. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51, 730-742.
- Yaghoubi, H., & Mardani, L. S. (2018). Mediating Role of Loneliness in Relation between Abusive Personality Dimensions and Internet Addiction in Social Networking Users. *Health Research Journal*, 3(3), 177-186.
- Yildirim D, Aycaan Z. (2012). Nurses' work demands and work-family conflict: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud*, 45(9), 1366-78.
- Welsh, D. H., & Kaciak, E. (2019). Family enrichment and women entrepreneurial success: the mediating effect of family interference. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(4), 1045-1075.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52(1), 30-41.

مقاله پژوهشی

احساس تنهایی مدیران زن بر اساس الگوهای ارتباطی زوجین و زوجین و وابستگی بین فردی با نقش میانجی تعادل بین کار و زندگی

مریم زینالی^۱هومن نامور^۲مهرداد نوابکش^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی احساس تنهایی مدیران زن بر اساس الگوهای ارتباطی زوجین و وابستگی بین فردی با نقش میانجی تعادل بین کار و زندگی صورت پذیرفت. نمونه‌ای مشتمل بر ۳۰۰ نفر از مدیران زن شاغل در سازمان برنامه و بودجه در شهر تهران به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی زوجین، پرسش‌نامه وابستگی بین فردی، پرسش‌نامه تعادل بین کار و زندگی و پرسش‌نامه احساس تنهایی بود. برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها به تناسب از آزمون معادلات ساختاری، همبستگی پیرسون استفاده شد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، الگوهای ارتباطی زوجین و وابستگی بین فردی به شکل معناداری احساس تنهایی مدیران زن را

^۱ دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساوه. mapbo@yahoo.com

^۲ نویسنده مسئول. استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه

hnamvar@iau-saveh.ac.ir

^۳ استاد جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران.

mehrdad_navabakhsh@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۲/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۸

پیش‌بینی می‌کنند ($p > 0/001$). نتایج به دست آمده نشان می‌دهد بین الگوی ارتباطی و وابستگی بین فردی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل بین کار و زندگی رابطه وجود دارد. وضعیت متغیرهای مورد بررسی براساس شاخص میانگین به ترتیب الگوهای ارتباطی (۴/۳۷)، تعادل کار و زندگی (۳/۱۴)، وابستگی بین فردی (۲/۶۷۸) و احساس تنهایی (۲/۶۵) به دست آمده است.

واژگان کلیدی

الگوهای ارتباطی زوجین، احساس تنهایی، تعادل بین کار و زندگی، وابستگی بین فردی

مقدمه و بیان مسئله

یقیناً توسعه هر کشوری به مشارکت و همکاری همه عوامل آن به ویژه عوامل انسانی بستگی دارد که در این میان میزان مشارکت زنان در فعالیت‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی و اجتماعی یکی از شاخص‌های مهم توسعه است و در سطح جهانی نیز سازمان‌های بین‌المللی توجه ویژه‌ای به جایگاه زنان در کشورهای مختلف دارند (لریتا-روبین‌دیلسی، ویلسکو-بلمسدا، فرناندز-دی-بابدیلا، الانسا-المدیا و ایتکسابور و کلیمنت؛ ۲۰۱۵). اشتغال زنان به عنوان یک حق و نه یک تکلیف علاوه بر پیامدها و مزایای مثبت همانند مشارکت در حوزه اجتماعی - اقتصادی، کمک به درآمد و رفاه خانواده، افزایش توان مدیریتی زنان و... دارای پیامدهای منفی نیز هست (خواجوی، سلیمان پور عمران، ۱۳۹۶). در ایران نیز، با وجود افزایش مشارکت اجتماعی و شغلی زنان در سال‌های اخیر، زنان شاغل نتوانسته‌اند سهم مناسبی از پست‌های مدیریتی را در سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و خصوصی به دست آورند (حسین‌پور، حاجی‌پور و حسینیان، ۱۳۹۱). تحلیل وضعیت اشتغال زنان در گروه‌های عمده‌ی شغلی نشان می‌دهد که تعداد زنان شاغل در گروه "قانون‌گذاران و مدیران" با وجود اینکه از ۲/۳ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۳/۴ درصد در سال ۱۳۸۵ و ۴/۷ درصد در سال ۱۳۹۰ (مقتدایی و سیادت، ۱۳۹۷) و در سال ۱۳۹۴ به بعد به دلیل رویکرد دولت در استفاده از مدیران زن افزایش دو برابری داشته است

¹ Larrieta-Rubín de Celis, I., Velasco-Balmaseda, E., Fernández de Bobadilla, S., Alonso-Almeida, M. D. M., & Intxaurburu-Clemente, G.

(بلوردی، ۱۳۹۹). مقایسه میان مدیران عالی، میانی و پایه طی دو سال اخیر نشان می‌دهد که در بخش مدیران عالی از ۲,۵ درصد به ۵/۵ درصد، در بخش مدیران میانی از ۶,۹ درصد به ۹,۳ درصد و در بخش مدیران پایه از ۱۶,۹ درصد به ۲۳ درصد دست‌یافته‌اند. پدیده «عدم توفیق زنان در دستیابی به سطوح عالی مدیریت» را در اصطلاح سقف شیشه‌ای^۱ می‌گویند (علوی، رضوان، کیوانی، ۱۳۹۸). با وجود این با توجه به تعداد دانش‌آموختگان دانشگاهی و حضور زنان در حوزه اداری حضور زنان در پست‌های مدیریتی چشمگیر نیست و از طرفی زنان در مسیر پیشرفت شغلی خود در سطوح مدیریتی با مسائل و مشکلات زیادی روبه‌رو هستند که این موضوع نه فقط در کشورهای در حال توسعه، بلکه در کشورهای توسعه‌یافته نیز در حد یک مسئله باقی مانده است و صاحب‌نظران نتوانسته‌اند آن‌گونه که راه‌گشاست پاسخی را بیابند (حسین‌پور، حاجی‌پور و حسینیان، ۱۳۹۱). زنان ایرانی با مشارکت روزافزون در عرصه اشتغال و افزایش راه‌یابی به مقاطع بالای تحصیلی، با وجود محدودیت‌های ساختاری و اجتماعی و فرهنگی گام مهمی در این زمینه برداشته‌اند (فیاضی، ساروی، ۱۳۹۵). با توجه به رشد روزافزون زنان تحصیل‌کرده به ویژه در مقاطع بالا روز به روز بر قابلیت‌ها و امکاناتی افزوده می‌گردد که در اختیار زنان ایرانی قرار دارد و با توجه به شرایط جامعه ما (به ویژه در حال توسعه بودن) به مدیران زن کارورزیده و توانمند به عنوان یکی از اسباب و لوازم دستیابی به توسعه نیاز است (مقتدایی و سیادت، ۱۳۹۷). پژوهش‌های زیادی علل حضور کم‌رنگ زنان در پست‌های مدیریتی را مورد بررسی قرار داده‌اند، پاره‌ای از این پژوهش‌ها، عوامل درونی زنان مانند نداشتن اعتمادبه‌نفس و خودباوری، نداشتن تخصص کافی، ارتباط با پرسنل تحت سرپرستی، سبک مدیریتی زنان را مورد مطالعه قرار داده‌اند و پاره‌ای دیگر به بررسی عوامل بیرونی مانند ساختار سازمانی، فرهنگ سازمانی مردسالار، جامعه‌پذیری زنان و مسئولیت‌های خانوادگی پرداخته‌اند (گالوس - سانچز، ریزدل‌پاسو و دوشک، ۲۰۱۸)؛ اما توجه کمتری به بررسی عوامل مختلف بر حالات روانی مدیران زن شده است به همین دلیل پژوهش حاضر با هدف بررسی پیش‌بینی

¹ glass ceiling

احساس تنهایی مدیران خانم بر اساس الگوهای ارتباطی زوجین و وابستگی بین فردی با نقش میانجی تعادل بین کار و زندگی است.

تعریف مفاهیم

یکی از متغیرهای تاثیرگذار بر سلامت روان افراد و همچنین زنان شاغل احساس تنهایی است (ثیکی، کارپنتر، مالو و ثیکی، ۲۰۱۹). احساس تنهایی تجربه‌ای آزاردهنده و پریشان‌کننده است که مشکلات روان‌شناختی و جسمانی شدیدی را به دنبال دارد (سنتس، ایسیک و دمیر، ۲۰۱۶). احساس تنهایی با افسردگی، خودکشی، سوء مصرف مواد، احساس تیره‌روزی و بدبختی و تشدید بیماری‌های جسمی هم‌بسته است (عمیدی مظاهری، میرزمانی، منوچهری و ترابی، ۱۳۹۵). برخی محققان احساس تنهایی را بر حسب تفاوت و شکاف بین سطح مطلوب و سطح موجود روابط اجتماعی افراد، با در نظر گرفتن جنبه‌های کمی و کیفی آن تعریف کرده‌اند. بر این اساس مبنای احساس تنهایی، فاصله و شکاف بین آرمان‌های فرد (آنچه می‌خواهد) و دستاوردهای او (آنچه در عمل به دست آورده است) در روابط و صمیمت‌های بین فردی است. هرچه این فاصله بیشتر باشد، احساس تنهایی بیشتر است (بیکر و اصلانی، ۲۰۱۷). با توجه به نقش مهم احساس تنهایی در سلامت روان‌شناختی و حتی جسمانی افراد بررسی و مطالعه عوامل موثر بر این متغیر مهم از اهمیت بالایی برخوردار است.

عوامل متعددی می‌تواند در احساس تنهایی افراد نقش داشته باشد. یکی از متغیرهای مهم موثر الگوهای ارتباطی زوجین است. در واقع، ارتباط زناشویی عبارت است از فرایندی که در طی آن زن و شوهر چه به صورت کلامی در قالب گفتار و چه به صورت غیرکلامی در قالب گوش دادن، مکث، حالت چهره و ژست‌های مختلف با یکدیگر به تبادل احساسات و افکار می‌پردازند (هنرپروران، قادری و قبادی، ۱۳۹۰). یکی از راه‌های نگرستن به ساختار خانواده

¹ Theeke, L., Carpenter, R. D., Mallow, J., & Theeke, E.

² Santas, G., Isik, O., & Demir, A.

³ Bakır, A. A., & Aslan, M.

توجه به الگوی ارتباطی زوجین، یعنی کانال‌های ارتباطی است که به وفور در یک خانواده اتفاق می‌افتد و الگوهای ارتباطی گفته می‌شود که مجموع این الگوها شبکه ارتباطی خانواده را شکل می‌دهند (ترنهم و یانسن، ۱۹۹۶؛ به نقل از فاتحی‌زاده و احمدی، ۱۳۹۴). وابستگی بین فردی از دیگر متغیرهای تاثیرگذار بر احساس تنهایی افراد است. در واقع پیچیدگی‌های زندگی اجتماعی اکنون بسیار زیاد شده و مقابله با آن‌ها نیز پیچیده‌تر شده است (موسوی، سهامی، سعادت و نامجو، ۱۳۹۶). این در حالی است که روابط بین فردی می‌تواند یک تعدیل کننده مهم در این بین باشد. به عبارت دیگر هر چه فرد در حیطه روابط بین فردی مشکلات بیشتری داشته باشد و مهارت‌هایش برای مقابله با این مسائل کمتر باشد، امکان زندگی بهتر و رضایت و سلامتی نیز کاهش می‌یابد (فتح، آزادفلاح، رسول‌زاده و رحیمی، ۱۳۹۲). وابستگی بین فردی یک متغیر روان‌شناختی مهم است که به عنوان یک مشکل شخصیتی در روابط بین فردی تعریف می‌شود که به صورت نیاز بارز فرد برای مهرورزی، حمایت و راهنمایی نمود می‌یابد حتی در متغیرهایی شخص به تنهایی قادر به عملکرد خودمختارانه است (موسوی، سهامی، سعادت و نامجو، ۱۳۹۶).

علاوه بر این به نظر می‌رسد که هر یک از متغیرهای روان‌شناختی ذکر شده از طریق برخی متغیرهای میانجی مانند برقراری تعادل بین کار و زندگی بر احساس تنهایی افراد تاثیر می‌گذارد. وجود معنویت در افراد، این توانایی را به آن‌ها می‌دهد که چشم انداز یکپارچه‌تری را در زمینه سازمان، خانواده و جامعه خویش به دست آورند (داین‌کل، ۲۰۱۲). تعادل کار و زندگی یک عبارت خود تشخیصی است که فرد مسئولیت‌های حوزه کار و خانواده را مدیریت می‌کند و با ایجاد تعادل سلامت جسمی و روانی از طریق ممانعت از ایجاد غم و اندوه و سایر اثرات منفی در زندگی حفظ می‌شود (گرین‌هاوس، کلنز، ۲۰۱۳). تحقیقات نشان می‌دهد که کوتاهی در دستیابی به تعادل صحیح بین تلاش و استراحت فرد، منجر به احساس فقدان کنترل بر بار کاری و نداشتن انرژی برای انجام اهداف فردی و تعهد خواهد شد (یلدریم، آیکان، ۲۰۱۲). نبود تعادل

¹ Dean KL

² Greenhaus JH, Collins KM

³ Yildirim D, Aycan Z.

منجر به خستگی، عملکرد ضعیف و کاهش کیفیت زندگی می‌شود (فرونه مر، روسل، کوپر مل، ۲۰۱۴).

پیشینه تحقیق

منصوری، باقری، درتاج، ابوالمعالی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «ارائه الگوی ساختاری پیش‌بینی صمیمیت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی با میانجی‌گری مؤلفه تعهد عشق و ورزی در دانشجویان متأهل» تعداد ۴۰۰ نفر را به روش تصادفی طبقه‌ای به عنوان نمونه انتخاب کردند. ابزار عبارت‌اند از: مقیاس صمیمیت زناشویی والکر و تامپسون (۱۹۸۳)، مقیاس عشق مثلثی استرنبرگ (۱۹۸۶) و پرسش‌نامه سبک‌های دلبستگی هازن و شاور (۱۹۸۷). نتایج با روش ماتریس همبستگی، تحلیل رگرسیون و برازش تحلیل مسیر بررسی شدند. یافته‌ها نشان داد سبک دلبستگی ایمن بر صمیمیت زناشویی و تعهد عشق‌ورزی اثر مثبت و معنادار دارد سبک دلبستگی اجتنابی بر صمیمیت زناشویی اثر معناداری ندارد. اما بر تعهد عشق‌ورزی اثر منفی و معنادار دارد. همچنین سبک دلبستگی دوسوگرا بر صمیمیت زناشویی اثر معناداری ندارد. اما بر تعهد عشق‌ورزی اثر منفی و معنادار دارد.

صدیقی و دوکانه‌ای فرد (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان «الگوی ساختاری رضایت زناشویی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با میانجی‌گری راهبردهای مقابله‌ای» به این نتیجه رسیدند که بین ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری و برون‌گرایی با رضایت زناشویی رابطه منفی و بین گشودگی، توافق و وظیفه‌شناسی با رضایت زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد؛ همچنین بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با رضایت زناشویی رابطه منفی و با سبک دلبستگی ایمن رابطه مثبت و معنادار دارد. روان‌رنجوری و سبک دلبستگی اجتنابی سهم بیشتری در تبیین رضایت زناشویی دارد.

¹ Frone MR, Russell M, Cooper ML.

رستمی و جوکار (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «هویت معنوی: بررسی نقش الگوهای ارتباطی خانواده» برای سنجش سلامت معنوی از مقیاس محقق ساخته و سنجش الگوهای ارتباطی خانواده از پرسش نامه تجدید نظر شده کوثرنر و فیتزپاتریک استفاده کردند. جامعه آماری شامل ۴۸۸ نفر (۱۳۳ پسر و ۲۰۳ دختر) از دانشجویان کارشناسی دانشگاه شیراز بود. نتایج بیانگر آن بود که گروه دختران در بعد باورهای ماورایی نمرات بالاتری از پسران دارند ولی اثر تعاملی جنسیت در گروه معنی دار نبود. در مجموع، این تحقیق شواهدی مطلوب برای چگونگی تاثیرپذیری سلامت معنوی از ارتباطات خانوادگی فراهم آورد.

رستمی و جوکار (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان «رابطه‌ی الگوهای ارتباطی خانواده و احساس تنهایی: بررسی نقش واسطه‌ای سلامت معنوی» دریافتند که سلامت معنوی و هر دو بعد آن در رابطه‌ی جهت‌گیری گفت‌و شنود با انواع احساس تنهایی نقش واسطه‌ای معناداری دارد. در مجموع، می‌توان بیان داشت که گفت‌و شنود به واسطه‌ی افزایش سلامت معنوی موجب کاهش سه نوع احساس تنهایی رمانتیک، خانوادگی و اجتماعی در افراد می‌شود.

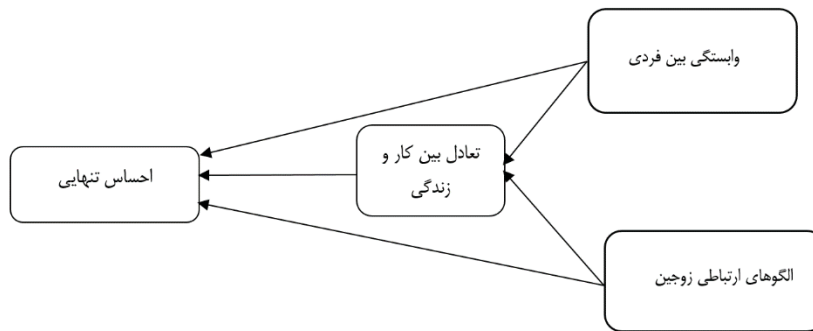
یعقوبی و مردانی (۱۳۹۷) در پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی با عنوان «نقش واسطه‌ای احساس تنهایی در رابطه بین ابعاد نابهنجار شخصیت با تعادل کار و زندگی در کاربران شبکه‌های اجتماعی» ۳۲۰ نفر را به روش نمونه‌گیری دردسترس برگزیدند و برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های جمعیت شناختی، مقیاس احساس تنهایی تجدید نظر شده راسل، پیلو، کاترونا (۱۹۸۰) و پرسش‌نامه تعادل کار و زندگی یانگ (۱۳۸۹) و فرم کوتاه پرسش‌نامه‌ی شخصیت استفاده کردند. داده‌ها با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری با نرم افزار AMOS-20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین ابعاد نابهنجار شخصیت و احساس تنهایی و گرایش به تعادل کار و زندگی در کاربران رابطه معنی داری وجود دارد. ابعاد نابهنجار شخصیت به طور مستقیم و غیرمستقیم از طریق احساس تنهایی در بروز گرایش به تعادل کار و زندگی موثر است. در پیشگیری از آسیب‌پذیری تعادل کار و زندگی، مداخله در ابعاد نابهنجار شخصیتی و احساس تنهایی در گروه‌های کاربران دانشجویی می‌تواند دارای اهمیت باشد.

دمیرچی (۱۳۹۷) در پژوهشی به پیش‌بینی احساس تنهایی در زنان متأهل بر اساس سبک دلبستگی و رضایت جنسی پرداخت. در این پژوهش کارمندان خانم متأهل شاغل در سازمان حفاظت محیط زیست که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تک مرحله‌ای انتخاب شده‌بودند، مورد بررسی قرار گرفتند و به سوالات آزمون‌های سبک دلبستگی بزرگسالان کولینز و رید، رضایت جنسی لارسون و احساس تنهایی بزرگسالان راسل پاسخ دادند. یافته‌ها نشان داد که بین سبک‌های دلبستگی با احساس تنهایی رابطه معناداری وجود دارد و سبک‌های دلبستگی پیش‌بین معناداری برای احساس تنهایی در زنان است. همچنین، یافته‌ها نشان داد که رضایت جنسی رابطه معناداری با احساس تنهایی نداشته و پیش‌بین معناداری نیز برای احساس تنهایی نیست.

بیکر و اصلانی (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین اصول سازمانی، احساس تنهایی و سطوح رضایت شغلی در کارکنان و مدیران زن پرداختند و نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که بین احساس تنهایی سازمانی و رضایت شغلی مدیران رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. محرومیت‌های احساسی و ابعاد دوستی اجتماعی در سطح متوسط و مثبت با تناقض سازمانی ارتباط دارد. ابعاد دوستی اجتماعی و رضایت شغلی نیز در سطح متوسط مثبت بودند. همچنین، ارتباط معناداری بین تنهایی سازمانی و رضایت شغلی در جهت مثبت، یکی دیگر از نتایج مهم این پژوهش بود.

ستس، ایسیک و دمیر (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «اثر تنهایی در کار؛ استرس کار بر بیگانگی کار و بیگانگی کار بر عملکرد کارکنان در موسسه مراقبت‌های بهداشتی ترکیه» نشان دادند که بین بیگانگی با کار و استرس کاری و تنهایی در محل کار رابطه مثبت معنادار وجود دارد و حتی در سطح رگرسیون قابل پیش‌بینی است. همچنین بیگانگی از کار با عملکرد پایین و نامناسب رابطه مثبت معنادار دارد. علاوه بر این، عملکرد و سلامت بالاتر کارکنان با کاهش بیگانگی کار همراه بود. آن‌ها همچنین خاطر نشان می‌سازند که عملکرد شغلی پایین این کارمندان ممکن است منجر به پیامدهای غیرقابل برگشت مانند مرگ و معلولیت بیماران گردد که خود این امر با پیامدهای متعددی همراه است.

با توجه به مطالب مطرح شده، از آنجایی که امکان دارد عوامل روان‌شناختی و ارتباطی در عملکرد مدیران زن نقش داشته باشند، فرضیات مطرح شده در پژوهش حاضر عبارت است از: فرضیه اول: بین الگوی ارتباطی زوجین با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد. فرضیه دوم: بین وابستگی بین فردی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

طرح پژوهشی حاضر بنیادی و از لحاظ نتایج جزء مطالعات پیش‌بینی و مدل‌یابی است که به شکل مقطعی به پیش‌بینی احساس تنهایی مدیران زن بر اساس الگوهای ارتباطی زوجین و وابستگی بین فردی با نقش میانجی تعادل بین کار و زندگی پرداخته است. در پژوهش حاضر جامعه‌ی مورد مطالعه را کلیه مدیران زن شاغل در سازمان برنامه و بودجه (شامل رئیس گروه، معاون امور، رئیس امور، معاون رئیس سازمان در سازمان برنامه و بودجه و همه سازمان‌های وابسته) شهر تهران در طی ماه‌های دی تا اسفند سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند. روش نمونه‌گیری در

این پژوهش به صورت هدفمند / در دسترس صورت پذیرفت. حجم نمونه با توجه به اینکه حداقل حجم نمونه مناسب در مدل معادلات ساختاری بر اساس پارامترها محاسبه می‌شود (کلین، ۲۰۱۶). لذا با توجه به تعداد پارامترهای این مدل و نیز به منظور افزایش توان آماری و مدیریت افت احتمالی شرکت‌کنندگان اندازه نمونه حداقل ۳۰۰ نفر محاسبه شد. ملاک ورود در پژوهش حاضر رضایت آگاهانه افراد آزمودنی برای شرکت در پژوهش، دارا بودن پست مدیریت در حال حاضر، مونث و متاهل بودن و همچنین ملاک‌های خروج از پژوهش نداشتن رضایت آگاهانه برای پاسخگویی به سؤالات پرسش‌نامه‌ها و ابتلا به بیماری‌های روان‌شناختی حاد بود.

ابزار

- پرسش‌نامه اطلاعات دموگرافیک

پرسش‌نامه اطلاعات دموگرافیک به دلیل تأثیر گذار بودن عوامل زمینه‌ای به صورت محقق ساخته با مشخصات فردی تهیه شد. این پرسش‌نامه سوالاتی مشتمل بر سن، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، تعداد فرزندان، تعداد اعضای خانواده، سابقه کار و ساعت کاری است.

- مقیاس تجدید نظر شده احساس تنهایی راسل^۲

پرسش‌نامه احساس تنهایی را راسل، پیلوا و کورتانا^۳ (۱۹۸۰؛ به نقل از چنگ^۴، ۲۰۱۸) ساخته‌اند و دارای ۲۰ سوال با ۴ درجه لیکرت است. این مقیاس را شکرکن و میردریکوند (۱۳۷۷) ترجمه و پس از یک اجرای مقدماتی و اصلاحات به کار گرفتند. دامنه آلفا از ۰/۸۹ تا ۰/۹۴ به دست آمده است (نصیرزاده، رضایی و محمدی‌فر، ۱۳۹۷). حجتی و همکاران (۱۳۹۲) آلفای کرونباخ پرسش‌نامه مذکور را ۰/۸۹ و همچنین داورپناه (۱۳۹۳) ضریب همسانی درونی را

^۱ Kline

^۲ UCLA

^۳ Russell, Peplau & Curtona

^۴ Chang

۰/۷۸ گزارش کرده‌اند. همچنین ترخان^۱ (۲۰۱۲) ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه احساس تنهایی را در حجم نمونه ۲۰۰ نفر ۰/۸۶ گزارش کرده است.

- پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی

پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی را کریستنسن و سالوی در سال ۱۹۴۸ در دانشگاه کالیفرنیا تدوین کرده‌اند. این پرسش‌نامه یک ابزار خود سنجی ۳۵ سوالی به منظور برآورد ارتباط زناشویی زوجین است. پاسخ‌ها در یک مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت از ۱ (غیر ممکن است) تا ۹ (خیلی امکان دارد) درجه بندی شده و رفتارهای زوجین را در سه مرحله تعارض زناشویی برآورد می‌کند. این پرسش‌نامه در مجموع سه نوع رابطه کلی موجود بین زوجین را در بر می‌گیرد: ارتباط سازنده متقابل، ارتباط توقع / کناره‌گیری (شامل توقع مرد / کناره‌گیری زن و توقع زن / کناره‌گیری مرد) و ارتباط اجتنابی متقابل. کریستنسن و هیوی (۱۹۹۰) و هیوی و همکارانش (۱۹۹۳) به نقل از شرفی، (۱۳۸۲) پایایی خرده مقیاس‌های این پرسش‌نامه را با روش آلفای کرونباخ از ۰/۵۰ تا ۰/۷۸ گزارش نموده‌اند. در ایران نیز عبادت پور (۱۳۷۹) پرسش‌نامه فوق را هنجاریابی کرده است.

- پرسش‌نامه‌ی وابستگی بین فردی^۲

پرسش‌نامه‌ی وابستگی بین فردی به‌طور گسترده‌ای برای سنجش وابستگی بین فردی به کار رفته است و شامل ۴۸ ماده و سه زیرمقیاس اتکای هیجانی به دیگری، کمبود اعتماد به نفس و ابراز خودمختاری است (بورنستین^۳، ۲۰۱۸). برای کل مقیاس، ۰/۷۳۲ و برای ابعاد اتکای هیجانی، کمبود اعتماد به نفس و ابراز خودمختاری به ترتیب ۰/۷۵۶، ۰/۶۳ و ۰/۶۳۷ محاسبه شده است (قلی‌زاده، ۱۳۸۸؛ به نقل از شریفی، فاتحی‌زاده، بهرامی، اعتمادی و جزایری، ۱۳۹۶). پورشیرازی و زارع (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی و تعیین ارتباط بین وابستگی عاطفی و عزت نفس در

^۱Tarkhn, M.

^۲ Interpersonal Dependency Inventor

^۳ Bornstein

دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان پرداختند و پایایی آن را با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲۳ گزارش کرده اند.

– پرسش نامه تعادل بین کار و زندگی

پرسش نامه تعادل کار و زندگی را وانگ و کو (۲۰۰۹) در ۷ مولفه و ۲۶ گویه ساخته اند. خرده آزمون های این پرسش نامه عبارت اند از زمان کافی فراغت از کار داشتن، وفاداری به کار، حمایت محل کار از تعادل کار - زندگی، انعطاف پذیری در برنامه کاری، جهت گیری زندگی، نگهداری کار و حرفه، کاهش داوطلبانه ساعات کاری برای رفع نیازهای شخصی. رشیدی، بیگی، میرک زاده (۱۳۹۶) در پژوهش خود برای حجم نمونه (N=170) ضریب آلفای کرونباخ پرسش نامه مذکور را ۰/۹۸ گزارش کرده اند. همچنین کونگ، چو، کاواسه (۲۰۱۴) ضریب آلفای کرونباخ کل پرسش نامه مذکور را ۰/۸۸ محاسبه کرده اند. و همچنین خرده مولفه های پرسش نامه مذکور را بالای ۰/۸۰ تعیین کرده اند. همسانی درونی پرسش نامه تعادل کار و زندگی [ضریب آلفای کرونباخ] در پژوهش حاضر برای حجم نمونه (n=۳۱۰) ۰/۸۵ گزارش شده است. در پژوهش حاضر برای بررسی و ارزیابی مدل های اندازه گیری از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) بهره گرفته شد. در مرحله آزمون مدل، از پایایی ترکیبی (CR) و میانگین واریانس های استخراج شده (AVE) استفاده شد که نتایج تحلیل عاملی تأییدی و شاخص های روایی و پایایی سازه مدل های اندازه گیری در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۱. مقادیر بارهای عاملی استاندارد شده و شاخص های روایی و پایایی سازه ها

نام متغیر	AVE	CR
تعادل کار و زندگی	۰/۶۱۷	۰/۸۳۶
احساس تنهایی	۰/۵۲۵	۰/۷۴۷
بیشینه خواهی	۰/۶۰۷	۰/۹۳۹
وابستگی بین فردی	۰/۶۴۵	۰/۹۲۴

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد مقدار شاخص میانگین واریانس‌های استخراج شده (AVE) برای کلیه سازه‌ها بیشتر از ۰/۵ است و شاخص پایایی مرکب نیز از ۰/۶ بیشتر است. بنابراین هر کدام از سازه‌های مدل از روایی همگرا و پایایی مرکب مطلوبی برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش برخوردارند.

یافته‌ها

توزیع فراوانی و درصد گروه نمونه برحسب سن، تحصیلات، پست سازمانی، سابقه کار، تعداد فرزندان، سن همسر و تحصیلات همسر در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی و درصد گروه نمونه بر حسب ویژگی‌های جمعیت شناختی

ویژگی‌های جمعیت شناختی	فراوانی	درصد	pvalue	آزمون آماری
سن				
بین ۲۷ تا ۳۶ سال	۷۵	۲۴,۲	۰,۶۵	ANOVA
بین ۳۷ تا ۴۶ سال	۱۷۸	۵۷,۴	۰,۲۳	ANOVA
بین ۴۷ تا ۵۶ سال	۵۷	۱۸,۴	۰,۳۴	ANOVA
تحصیلات				
دکتری	۳۶	۱۱,۶	۰,۴۵	ANOVA
کارشناسی ارشد	۱۴۶	۴۷,۱	۰,۶۳	ANOVA
کارشناسی	۱۲۸	۴۱,۳	۰,۴۷	ANOVA
پست سازمانی				
رییس امور	۲۷	۸,۷	۰,۵۱	ANOVA

ANOVA	۰,۴۸	۵۵,۲	۱۷۱	رئیس گروه
ANOVA	۰,۱۵	۳۶,۱	۱۱۲	معاون
		۱۶,۸	۵۲	سابقه کار
ANOVA	۰,۱۷	۳۶,۱	۱۱۲	۳ تا ۸ سال
ANOVA	۰,۱۱	۲۵,۲	۷۸	۹ تا ۱۴ سال
ANOVA	۰,۲۷	۱۸,۷	۵۸	۱۵ تا ۲۰ سال
ANOVA	۰,۳۶	۳,۲	۱۰	۲۱ تا ۲۶ سال
ANOVA	۰,۱۷	۱۶,۸	۵۲	۲۷ تا ۳۲ سال
				تعداد فرزندان
ANOVA	۰,۲۵	۱۲,۳	۳۸	هیچ
ANOVA	۰,۲۸	۵۳,۵	۱۶۶	یک
ANOVA	۰,۲۶	۳۳,۵	۱۰۴	دو
ANOVA	۰,۲۴	۰,۶	۲	سه
				سن همسر
ANOVA	۰,۲۷	۰,۷	۲	کمتر از ۱۹ سال
ANOVA	۰,۳۶	۸,۲	۲۴	۲۰ تا ۲۹ سال
ANOVA	۰,۳۵	۹۰,۴	۲۶۳	۳۰ تا ۳۹ سال
ANOVA	۰,۳۴	۰,۷	۲	۴۰ تا ۴۹ سال
		۱۲,۶	۳۹	۵۰ تا ۵۹ سال
				تحصیلات همسر
ANOVA	۰,۷۵	۳۹,۰	۱۲۱	دکتری
ANOVA	۰,۶۹	۴۸,۴	۱۵۰	کارشناسی ارشد
ANOVA	۰,۶۱	۱۲,۶	۳۹	کارشناسی

شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی نمره‌های تعادل کار و زندگی، احساس تنهایی، تعادل بین کار و زندگی، بیشینه خواهی، وابستگی بین فردی، الگوهای ارتباطی در گروه نمونه در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی نمره متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	نما	انحراف استاندارد	کمینه	بیشینه
تعادل کار و زندگی	۳,۱۴	۲,۹۲	۲,۹۹	۰,۳۲	۱,۸۸	۴,۱۵
احساس تنهایی	۲,۶۵	۲,۴۳	۲,۵۰	۰,۲۴	۱,۲۵	۳,۳۵
وابستگی بین فردی	۲,۶۷	۲,۴۵	۲,۵۲	۰,۲۰	۲,۰۶	۳,۲۱
الگوهای ارتباطی	۴,۳۷	۴,۱۵	۴,۲۲	۰,۶۳	۲,۷۴	۶,۰۰

برای بررسی داده‌های پرت چند متغیره از شاخص ماهالانویس استفاده شد. مقادیر فاصله ماهالانویس با نرم افزار AMOS برای هر نمونه محاسبه می‌شود و برای آن سطح معناداری گزارش می‌کند چنانچه شاخص ماهالانویس برای نمونه‌ای معنادار باشد یعنی در پاسخ‌های این نمونه با پاسخ‌های سایر پاسخگویان تفاوت چشمگیری وجود دارد. اگر مقدار p -value1 و p -value2 همزمان کمتر از ۰/۰۱ باشد آن مورد به عنوان داده پرت شناخته می‌شود که قبل از انجام معادلات ساختاری از فایل داده‌ها حذف می‌شوند. در جدول زیر نتیجه شاخص ماهالانویس گزارش شده است.

جدول ۴. محاسبه شاخص ماهالانویس برای شناسایی داده‌های پرت

شماره نمونه	شاخص ماهالانویس	p-value1	p-value2
۴۰	۴۸/۴۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۴۴	۲۴/۱۴۸	۰/۰۰۱	۰/۰۱

یافته‌ها نشان می‌دهد دو نمونه ۴۰ و ۴۴ را نرم افزار به عنوان داده پرت شناسایی کرده‌است بنابراین این دو نمونه از تحلیل‌ها حذف می‌شود.

جدول ۵. نتایج بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

مؤلفه	آماره	کشیدگی	چولگی	سطح معناداری	وضعیت
تعادل کار و زندگی	۰/۳۲۷	۱/۱۵	-۰/۱۶	۰/۸۱	نرمال است
احساس تنهایی	۰/۴۱۵	۰/۳۳	-۰/۵۲	۰/۲۳	نرمال است
وابستگی بین فردی	۰/۳۶۷	۰/۰۳	-۰/۱۶	۰/۱۸	نرمال است
الگوهای ارتباطی	۰/۵۵۲	-۰/۳۶	-۰/۰۷	۰/۸۸	نرمال است

نتایج به دست آمده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مقدار سطح معناداری را برای متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۰۵ گزارش کرده است. با توجه به نتایج به دست آمده شواهدی دال بر رد فرضیه مذکور وجود ندارد و فرض صفر پذیرفته می‌شود یا به عبارت دیگر توزیع متغیرها نرمال است. همان‌طور که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود شاخص چولگی و کشیدگی متغیرها بین (۲ و -۲) قرار دارد بنابراین می‌توان داده‌ها را هم بر اساس شاخص چولگی و کشیدگی و هم از لحاظ آزمون استنباطی کولموگروف-اسمیرنوف نرمال در نظر گرفت. نتایج بررسی نرمال بودن چند متغیره با نرم‌افزار Amos محاسبه و در جدول زیر آورده شده است. مقدار آماره Z کوچک‌تر از ۱/۹۶ است که این مطلب فرض صفر مبنی بر نرمال بودن چند متغیره در سطح اطمینان ۹۵ درصد را تایید می‌کند. حجم نمونه با توجه به نتیجه آزمون KMO نیز نشان داد که همه مقیاس‌ها در این آزمون بیشتر از ۰/۷ است و کفایت خوبی برای انجام تحلیل عاملی تاییدی دارد.

جدول ۶. بررسی روایی و اگرای مقیاس‌های مدل

الگوهای ارتباطی	وابستگی بین فردی	بیشینه خواهی	سلامت معنوی	احساس تنهایی	تعادل کار و زندگی
					تعادل کار و زندگی AVE = ۰/۶۱۷
					احساس تنهایی AVE = ۰/۵۲۵ $\eta^2 = ۰/۰۸۴$
					وابستگی بین فردی AVE = ۰/۶۴۵ $\eta^2 = ۰/۰۰۵$ $\eta^2 = ۰/۱۰۲$ $\eta^2 = ۰/۰۳۶$ $\eta^2 = ۰/۱۶۸$
					الگوهای ارتباطی AVE = ۰/۷۱۵ $\eta^2 = ۰/۰۰۱$ $\eta^2 = ۰/۲۳۰$ $\eta^2 = ۰/۱۳۰$ $\eta^2 = ۰/۰۷۳$ $\eta^2 = ۰/۳۰۳$

یافته‌ها در جدول فوق نشان می‌دهد که میانگین واریانس‌های استخراج شده (AVE) سازه‌ها از توان دوم ضریب همبستگی با سایر سازه‌ها بیشتر است بنابراین روایی و اگرای سازه‌های مدل تایید می‌شود. (مقدار AVE از توان دوم ضریب همبستگی بین سازه‌ها در سطر و ستون خودش بیشتر است).

جدول ۷. نتیجه بررسی فرضیات پژوهش

نتیجه فرضیه	نتیجه	سطح معناداری	نسبت (CR بحرانی)	اثر غیرمستقیم	متغیر میانجی	تأثیر	فرضیه
تایید	تأثیرگذاری معنادار است	۰/۰۰۱	-۴/۴۵	-۰/۱۳	تعادل میانجی	الگوی ارتباطی بین کار و احساس تنهایی	اول

دوم	وابستگی	تبادل	۰/۱	۴/۱۹	۰/۰۰۱	تأثیرگذاری	تایید
	بین فردی بر	بین کار و				معنادار است	
	احساس	زندگی					
	تنهایی						

نتایج نشان می‌دهد بین الگوی ارتباطی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل بین کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد. مقدار تأثیر غیرمستقیم از حاصلضرب ضریب متغیر مستقل بر میانجی و متغیر میانجی بر متغیر وابسته به دست می‌آید که در فرضیه اول مقدار تأثیر غیرمستقیم $0/13 = -0/41 \times 0/32$ می‌شود. یافته‌ها در جدول ۷ نشان می‌دهد قدر مطلق نسبت بحرانی (۴/۴۵) تأثیر غیرمستقیم الگوی ارتباطی با احساس تنهایی از ۱/۹۶ بیشتر و سطح معناداری از ۰/۰۵ کمتر است. بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین الگوی ارتباطی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل بین کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد. در نتیجه فرضیه اول مورد تایید قرار می‌گیرد. همچنین بین وابستگی بین فردی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل بین کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد. مقدار تأثیر غیرمستقیم از حاصلضرب ضریب متغیر مستقل بر میانجی و متغیر میانجی بر متغیر وابسته به دست می‌آید که در فرضیه دوم مقدار تأثیر غیرمستقیم $0/10 = 0/28 \times -0/37$ می‌شود. یافته‌ها در جدول ۷ نشان می‌دهد قدر مطلق نسبت بحرانی (۴/۱۹) تأثیر غیرمستقیم وابستگی بین فردی با احساس تنهایی از ۱/۹۶ بیشتر و سطح معناداری از ۰/۰۵ کمتر است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین وابستگی بین فردی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد؛ در نتیجه فرضیه دوم مورد تایید قرار می‌گیرد. جهت بررسی رابطه بین متغیرهای احساس تنهایی با متغیرهای پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج حاصل در جدول زیر نشان داده شده است.

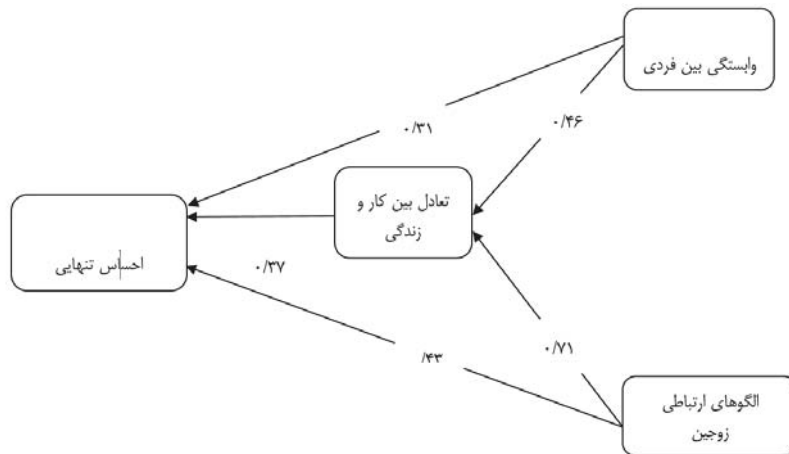

جدول ۸. ضرایب همبستگی پیرسون بین احساس تنهایی با متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- تعادل کار و زندگی						
۲- احساس تنهایی	۰/۲۹*					
۳- وابستگی بین فردی	۰/۴۱*	۰/۱۹*	۰/۳۲*	۰/۰۷	۱	
۴- الگوی ارتباطی	۰/۵۵*	۰/۲۷*	۰/۳۶*	۰/۴۸*	۰/۰۳	۱

*P<0.001

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۸ نشان می‌دهد بین احساس تنهایی با وابستگی بین فردی ($r=0/19$ و $p < 0/001$)، الگوی ارتباطی ($r=0/27$ و $p < 0/001$) و تعادل کار و زندگی ($r=-0/29$ و $p < 0/001$) رابطه معناداری وجود دارد. سایر یافته‌ها نشان می‌دهد رابطه احساس تنهایی با متغیرهای تعادل کار و زندگی منفی و رابطه احساس تنهایی با متغیرهای وابستگی بین فردی و الگوی ارتباطی مثبت است. جهت بررسی رابطه بین « الگوهای ارتباطی زوجین و وابستگی بین فردی » با احساس تنهایی با در نظر گرفتن نقش واسطه‌ای تعادل بین کار و زندگی از روش تحلیل مسیر استفاده شد.

*P < 0/001

شکل ۲. نمودار مسیره‌های برازش یافته با مدل استاندارد

بحث و نتیجه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش را کلیه مدیران زن شاغل در سازمان برنامه و بودجه (شامل رئیس گروه، معاون امور، رئیس امور، معاون رئیس سازمان در سازمان برنامه و بودجه و همه سازمان‌های وابسته) شهر تهران در طی ماه‌های دی تا اسفند در سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت هدفمند / در دسترس صورت پذیرفت. نمونه این تحقیق مشتمل بر ۳۰۰ نفر بود. برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از پرسش‌نامه احساس تنهایی، پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی، پرسش‌نامه‌ی وابستگی بین فردی و پرسش‌نامه تعادل کار و زندگی استفاده شد. در این پژوهش، نتایج به دست آمده نشان داد که بین الگوی ارتباطی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد؛ در نتیجه فرضیه اول مورد تایید قرار گرفت. نتایج به دست آمده با نتایج یافته‌های پژوهش‌های پیشین (برای مثال، آرون و دیگران، ۲۰۱۹؛ افشاری و دیگران، ۱۳۹۲؛ تسو و دیگران، ۲۰۱۸؛ تیلور و دیگران، ۲۰۱۷؛ چانگ و دیگران، ۲۰۱۵؛ داگاس و دیگران، ۲۰۱۴؛ دی‌تلا و دیگران، ۲۰۱۷؛ رضایی و دیگران، ۱۳۹۶؛ عبدالپور و دیگران، ۱۳۹۷؛ عثمان‌اوغلو و دیگران، ۲۰۱۸؛ کوچلین و دیگران، ۲۰۱۸؛ گیگیا و دیگران، ۲۰۱۷؛ وکیلی و دیگران، ۱۳۹۴)، همسوست.

در تبیین یافته پژوهش حاضر می‌توان گفت تعادل کار - زندگی فشار تولید شده در نتیجه محرک‌های تنش‌زای شغلی و خانوادگی است. نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد بین احساس تنهایی، وابستگی بین فردی ($r=0/19$ و $p > 0/001$)، الگوی ارتباطی ($r=0/27$ و $p > 0/001$) و تعادل کار و زندگی ($r=-0/29$ و $p > 0/001$) رابطه معناداری وجود دارد. این محرک‌ها در قلمرو هر یک از نقش‌های شغلی و خانوادگی، فشارهای فیزیکی و روانی، نظیر تنش، اضطراب، خستگی، افسردگی و بی‌حوصلگی و تندخویی را پدید می‌آورند که ایفای انتظارات ناشی از نقش دیگر را دشوار می‌سازد. بدین ترتیب، زمانی تعارض مبتنی بر فشار به وجود می‌آید که فشار حاصله از یک نقش به عملکرد شخص در نقش دیگر اثر می‌گذارد. در مدیران زن به دلیل ناسازگاری نقش‌ها در اداره و منزل اغلب به جهت فشار یک نقش به وجود

می‌آید. که پیروی از تقاضاهای نقش دیگر را دشوار می‌سازد و منابع این تعارض در کار شامل اتمام نقش کاری، تعارض نقش کاری در سطح پایین حمایت سرپرست، تنش در ارتباطات، میزان تغییرات محیط کاری، فقدان یا ضعف ویژگی‌های مطلوب شغلی مانند تلاش برانگیزی، تنوع در وظایف، اهمیت وظیفه، استقلال و آزادی عمل در کار، تناسب کار با شخص است (واید انوف، ۲۰۱۱؛ به نقل از: ملکی‌ها، ۱۳۹۶). الگوی ارتباطی مناسب زوجین می‌تواند زمینه‌ساز کاهش احساس تنهایی در انواع دیگر روابط مهم زندگی آن‌ها که شامل روابط اجتماعی و عاطفی است نیز باشد و این تأکیدی بر نقش الگوی ارتباطی بین زوجین است. اما در زمینه نقش واسطه‌ای باورهای ماورایی در رابطه این الگوهای ارتباطی زوجین و احساس تنهایی، می‌توان گفت که این نوع جهت‌گیری با تقویت هویت فرد، بر مبنای ارتباط با عالم ماوراء زمینه کاهش احساس تنهایی رمانتیک که مبتنی بر فقدان روابط عاطفی است را فراهم آورد. به عبارت دیگر، ارتباط با عالم ماورا به نوعی احساس کمبود روابط عاطفی را کاهش می‌دهد. از سوی دیگر می‌توان گفت هم در باورهای ماورایی و هم در احساس تنهایی رمانتیک مسئله نیاز به رابطه عمیق با یک محبوب وجود دارد و از این منظر بین این دو مفهوم اشتراک دیده می‌شود.

یافته‌ها نشان داد قدر مطلق نسبت بحرانی (۴/۱۹) تاثیر غیرمستقیم وابستگی بین فردی با احساس تنهایی از ۱/۹۶ بیشتر و سطح معناداری از ۰/۰۵ کمتر است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین وابستگی بین فردی با احساس تنهایی با واسطه‌گری تعادل کار و زندگی در مدیران خانم رابطه وجود دارد. در نتیجه فرضیه دوم مورد تایید قرار گرفت. نتایج به دست آمده در این پژوهش به صورت غیرمستقیم با یافته‌های تحقیقات پیروی و همکاران (۲۰۱۶)، مک‌گان و همکاران (۲۰۱۷)، گارسینو و همکاران (۲۰۱۵)، واکر و همکاران (۲۰۱۴)، فانلی و همکاران (۱۳۹۷)، اقوامی و همکاران (۱۳۹۶)، رجبی و همکاران (۱۳۹۵)، قدیابتی و همکاران (۱۳۹۴)، واحدیان و همکاران (۱۳۹۵)، روشن و همکاران (۱۳۹۴) و رضانیان و همکاران (۱۳۹۳) همسوست؛ در تبیین یافته پژوهش حاضر می‌توان گفت در مدیران زنی که وابستگی بین فردی بیشتری دارند احساس تنهایی بیشتر است. ضمناً مدیران زنی که احساس تنهایی را تجربه می‌کنند، به دلیل اینکه با انتظارات و پیش‌بینی‌های منفی وارد مسیر گفت و شنود می‌شوند و همچنین به

دلیل فقدان مهارت‌های اجتماعی لازم، در برقراری و تداوم رابطه دوستانه نزدیک شکست می‌خورند. این افراد روابط اجتماعی مضطربانه دارند و نسبت به طردشدگان حساس هستند به همین دلیل در برخورد با زیردستان به مشکل برمی‌خورند. همچنین در برقراری روابط دوستانه، انجام دادن فعالیت‌های اجتماعی، شرکت در گروه‌ها، لذت بردن از مهمانی‌ها و کنترل مداوم محیط با مشکل مواجه اند.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به این موضوع اشاره کرد که به جای عوامل فرهنگی و اجتماعی به عنوان پیش‌بین‌های احساس تنهایی مدیران خانم از متغیرهای روان‌شناختی به عنوان پیش‌بین استفاده شد که ممکن است تبیین کمتری از احساس تنهایی در مدیران خانم باشد. همکاری نکردن برخی از مدیران خانم، باعث زمانبر شدن پژوهش و نیز تغییر برخی از افراد نمونه گردید. با توجه به اینکه مدیران خانم به پرسش‌نامه‌های بعضاً طولانی پاسخ داده‌اند، لذا ممکن است برای مدیران خانم شرکت‌کننده در پژوهش خستگی ایجاد شده باشد و در نتیجه تاثیر سوء در نتایج گذاشته باشد. اجرای این پژوهش روی مدیران خانم شاغل در سازمان برنامه و بودجه کل کشور باعث می‌شود تا تعمیم‌دهی آن به سایر گروه‌های جمعیتی زنان شاغل مورد تردید قرار گیرد. داده‌های پژوهش حاضر به وسیله ابزارهای خود گزارشی جمع‌آوری شده که همانند تمامی پژوهش‌های گذشته‌نگر، پاسخ آزمودنی‌ها ممکن است دارای سوگیری باشد. پیشنهاد می‌شود که مدیران در شروع فعالیت خود مورد ارزیابی‌های روان‌شناختی مختلف قرار گیرند. براساس نتایج پژوهش حاضر احساس تنهایی مدیران خانم با الگوهای ارتباطی زوجین رابطه مستقیم دارد، بنابراین نیازمند آموزش تکنیک‌های شناختی و نیز مداخلات روان‌شناختی برای اصلاح الگوهای ارتباطی زوجین است. براساس نتایج پژوهش حاضر تعادل بین کار و زندگی می‌تواند بر الگوهای ارتباطی زوجین و وابستگی بین فردی نقش واسطه‌ای داشته باشد. از این رو توجه به عوامل تاثیرگذار جهت ایجاد تعادل کار و زندگی می‌تواند بر سلامت روان مدیران زن و اصولاً بر روند انجام وظایف محوله بر دوش آن‌ها اثر گذار باشد.

تعارض منافع

پژوهشگر در طول فرایند مطالعه تعارض منافی را گزارش ننموده است.

تشکر و قدردانی

نویسنده از تمامی افرادی که در این مطالعه شرکت کرده و در تسهیل فرایند پژوهش یاری رساندند تشکر می‌کند.

منابع

- افشاری، زیبا و موتابی، فرشته. (۱۳۹۵). نقش واسطه ای روان سازه های ناسازگار اولیه در رابطه بین سبک های دلبستگی و رضایت زناشویی. *مجله روانشناسی خانواده*، ۲ (۱)، ۵۹-۷۰.
- بالوردی، طیبه. (۱۳۹۹). مطالعه فقهی و حقوقی تشخیص شغل برای زنان با تأکید بر امنیت شغلی. *فصلنامه زن و جامعه*، ۱۱ (۴۳)، ۲۵-۴۶.
- بیرامی، منصور؛ موحدی، یزدان و موحدی، معصومه. (۱۳۹۳). ارتباط حمایت اجتماعی ادراک شده و احساس تنهایی اجتماعی عاطفی با اعتیاد به اینترنت در جامعه دانشجویی. *شناخت اجتماعی*، ۳ (۲)، ۱۰۹-۱۲۲.
- پورشیرازی، مرتضی و زارع، قاسم. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین میزان وابستگی (اتکا) عاطفی به دیگران و عزت نفس دانشجو معلمان شیراز، سومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی، شادگان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شادگان.
- جعفری فاضل، راضیه؛ دهشیری، غلامرضا و موسوی، فاطمه. (۱۳۹۶). نقش خود ارزشیابی های هسته ای و احساس تنهایی در پیش بینی رضایت زناشویی و رضایت از زندگی زنان متأهل شهر تهران. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۵ (۶۰)، ۱۴-۲۲.
- حسین پور، محمد، حاجی پور، بهمن و حسینیان، الهام. (۱۳۹۱). موانع دستیابی زنان به سطوح مدیریتی میانی و ارشد. *فصلنامه علمی-پژوهشی زن و فرهنگ*، ۱۴ (۱۴)، ۴۳-۵۶.
- خواجوی، نیره و سلیمان پور عمران، محبوبه. (۱۳۹۶). رابطه پدیده سرایت در حیطه کار - خانواده و تعارض کار زنان با بهزیستی روانی زنان شاغل. *فصلنامه علمی مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان*، ۱۵ (۳)، ۳۰-۵۹.
- داورپناه، فروزنده. (۱۳۷۳). *هنجاریابی نسخه تجدیدنظر شده مقیاس احساس تنهایی UCLA برای دختران ۱۲ تا ۱۸ ساله در تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی.

دمیرچی، یاسمن. (۱۳۹۷). پیش بینی احساس تنهایی در زنان متأهل بر اساس سبک دلبستگی و رضایت جنسی، هفتمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.

رستمی، راحله و جوکار، بهرام، (۱۳۹۳). رابطه جهت گیری های ارتباطی خانواده و احساس تنهایی: بررسی نقش واسطه ای سلامت معنوی خانواده، مجله مشاوره کاربردی، ۴(۲)، ۱-۱۸.

رستمی، راحله و جوکار، بهرام، (۱۳۹۳). سلامت معنوی: بررسی نقش الگوهای ارتباطی خانواده، اولین کنگره ملی روانشناسی خانواده گامی در ترسیم الگوی مطلوب خانواده، اهواز. رشیدی، آرزو؛ علی، بیگی؛ امیرحسین و میرک زاده، علی اصغر. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر تعادل کار و زندگی بر رضایت شغلی و تعهد حرفه ای آموزشگران کشاورزی استان تهران. پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۹(۴۳)، ۱-۱۶.

رضایی محبوبه، سیدفاطمی نعیمه، حسینی فاطمه. (۱۳۹۷). سلامت معنوی در بیماران مبتلا به سرطان تحت شیمی درمانی. مجله حیات، ۱۴(۳ و ۴)، ۳۳-۳۹.

رمضانی، بتول و بختیاری، فروغ. (۱۳۹۸). اثربخشی درمان معنوی بر اجتناب شناختی، پریشانی روان شناختی و احساس تنهایی در سالمندان حاضر در خانه های سالمندان. نشریه سالمند شناسی، ۳(۴)، ۳۲-۴۱.

شریفی، مرضیه، فاتحی زاده، مریم، بهرامی، فاطمه، اعتمادی، عذرا و جزایری، رضوان السادات. (۱۳۹۶). واکاوی تجارب شوهران زنان دارای وابستگی بین فردی از خشونت خانگی همسرانشان: مطالعه کیفی. مجله پرستاری و مامایی ارومیه، ۱۵(۱۰)، ۷۶۶-۷۲۵.

شکرکن، حسین؛ نعیمی، عبدالزهرا؛ نیسی، عبدالکاسم و مهربانی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۸۰). بررسی رابطه خشنودی شغلی با رفتار مدنی سازمانی و عملکرد شغلی در کارکنان برخی از کارخانه های اهواز، مجله علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۸(۳)-۲۲-۱، (۴).

- شعبانی، غلامرضا، فراهانی، ابوالفضل و باقریان، فاطمه. (۱۳۹۶). تعیین رابطه بین تعادل کار - خانواده و کیفیت زندگی رؤسا و نائب رؤسای هیئت‌های ورزشی استان همدان. *پژوهش نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی*، ۸(۱۵)، ۱۰۹-۱۲۲.
- صدیقی، فائزه و دوکانه‌ای فرد، فریده و رضاخانی، سیمین دخت. (۱۳۹۹). مدل ساختاری رضایت زناشویی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با واسطه راهبردهای مقابله‌ای. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۹(۹۵)، ۱۴۷۵-۱۴۸۶.
- عمیدی مظاهری، مریم؛ میرزمانی، شهرام؛ منوچهری، زهره و ترابی، زهرا. (۱۳۹۵). احساس تنهایی و عوامل مؤثر بر آن در همسران کارکنان اعزامی به مأموریت‌های دریانوردی طولانی مدت. *ابن سینا - فصلنامه پزشکی*، ۱۸(۳)، ۴-۹.
- فاتحی‌زاده، مریم و احمدی، سید احمد. (۱۳۹۴). بررسی رابطه الگوهای ارتباطی ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی زوجین شاغل در دانشگاه اصفهان. *خانواده پژوهی*، ۱(۲)، ۱۰۹-۱۲۰.
- فتح، نجمه؛ آزادفلاح، پرویز؛ رسول‌زاده، سیدکاظم و رحیمی، چنگیز. (۱۳۹۲). روایی و اعتبار پرسش‌نامه مشکلات بین فردی. *مجله روانشناسی بالینی*، ۵(۳)، ۶۹-۸۰.
- فرازمند، حسن؛ کامرانپور، سعیده و قربان‌نژاد، مجتبی. (۱۳۹۴). ارتباط بین توسعه مالی، رشد اقتصادی و مصرف انرژی در ایران؛ رویکرد آزمون باند و علیت تودا و یاماموتو. *فصلنامه اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی)*، ۱۰(۱)، ۳۵-۵۸.
- فیاضی، مرجان و ساروی، نازلی. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر تضاد کار- خانواده مادران شاغل بر فرسودگی عاطفی و بهزیستی روانی آنان. *مجله مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان*، ۱۴(۴)، ۹۵-۱۲۲.
- کریمی، محمد شریف؛ هیلی، کیومرث و ابراهیمی، فرشته. (۱۳۹۸). رابطه بین تحصیلات زنان و رشد اقتصادی مطالعه موردی (کشورهای منتخب اسلامی). *سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۷(۲۸)، ۱۲۱-۱۴۰.

کریمی، مهسا؛ دنیوی، وحید؛ راه نجات، امیرمحسن و کیانی مقدم، امیرسام. (۱۳۹۶). رابطه معنویت‌گرایی با عشق‌ورزی و الگوی ارتباطی زوجین. پرستار و پزشک در رزم، ۵(۱۵)، ۴۴-۵۲.

مقتدایی، لیلا و سیادت، سید علی. (۱۳۹۷). مدل‌سازی معادلات ساختاری در بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و سرسختی شغلی مدیران زن در دانشگاه‌های منتخب. فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه، ۹(۳۶)، ۲۹۱-۳۱۶.

منصوری، زهره؛ باقری؛ فریبرز؛ درتاج، فریبرز و ابوالمعالی، خدیجه. (۱۳۹۹). ارائه الگوی ساختاری پیش‌بینی صمیمیت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی با میانجی‌گری مؤلفه تعهد عشق‌ورزی در دانشجویان متأهل. علوم روانشناختی، ۱۹(۸۵)، ۸۱-۹۰.

موسوی، فرشته؛ سهامی، سوسن؛ سعادت، نادره و نامجو، فرهاد. (۱۳۹۶). رابطه حمایت اجتماعی با وابستگی بین فردی و امید به زندگی زنان سالمند. فصلنامه پرستاری سالمندان، ۳(۳)، ۱۲-۳۴.

نصیرزاده، زیبا؛ رضایی، علی محمد و محمدی‌فر، محمد علی. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش تاب‌آوری بر کاهش احساس تنهایی و اضطراب دانش‌آموزان دختر دبیرستان. فصلنامه روانشناسی بالینی، ۱۰(۲)، ۲۹-۴۰.

هنرپروران، نازنین؛ قادری، زهرا و قبادی، کبری. (۱۳۹۰). مقایسه الگوهای ارتباط و تعارضات زناشویی در زنان متأهل شاغل در بانک‌های دولتی و زنان خانه‌دار شهر شیراز. جامعه‌شناسی زنان، ۲(۳)، ۱۰۳-۱۲۴.

یعقوبی حسن، مردانی لطیفه سادات. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای احساس تنهایی در رابطه بین ابعاد نابهنجار شخصیت با اعتیاد به اینترنت در کاربران شبکه‌های اجتماعی. مجله پژوهش سلامت، ۳(۳)، ۱۷۷-۱۸۶.

- Alawi, A. Fadaei, b. Kiwani, A. (2020). Investigating the role of the glass ceiling on perceived organizational justice reduction (A case study of female staff of Urmia University). *Women's Studies Sociological and Psychological*, 12(4), 149-172.
- Amidi Mazaheri M, Mirzaman S, Manouchehri Z, Torabi Z. (2016) an investigation of loneliness and related factors among the spouses of the personnel deployed to long-term naval missions. *EBNESINA*, 18 (3):4-9 [Text in Persian].
- Aleemran, R., Aleemran, S. (2019). Studying the Effect of Female Higher Education on Iran's Economic Growth. *Quarterly Journal of Women and Society*, 10(39), 17-30
- Beyrami, M., movahedi, Y., Movahedi, M. (2015). The Relationship between Perceived Social Support and the Feeling of Social-Emotional loneliness With Internet Addiction in University Students. *Social Cognition*, 3(2), 109-122. [Text in Persian].
- Bakır, A. A., & Aslan, M. (2017). Examining the relationship between principals' organizational loneliness and job satisfaction levels. *European Journal of Education Studies*, 3, 50-71.
- Balvardi, T. (2020). Jurisprudential and Legal study of Job discrimination for Women with emphasis on Job security. *Quarterly Journal of Women and Society*, 11(43), 25-46. [Text in Persian].
- Bradley J ,Kauanui C (2016). The Impact of Workplace Spirituality on Employees' Productivity and their Wellbeing. *Global Journal of Enterprise Information System*, 11, 54-63.
- Chang, E. C. (2018). Relationship between loneliness and symptoms of anxiety and depression in African American men and women: Evidence for gender as a moderator. *Personality and Individual Differences*, 120, 138-143.
- Chandra, M., Kanaga, G. (2019). A study of socioeconomic status, Family environment and mental health of woman entrepreneurs in Thanjavur district. *Paripex-Indian Journal of Research*, 8, 4-10.
- Davarpanah, F. (2001). *Standardization of Tajah Biya Commentary on the UCLA Loneliness Scale for 12- to 18-year-old girls in Tehran*) M.Sc. Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University [Text in Persian].
- Demirchi, Y. (2019). *Predicting loneliness in married women based on attachment style and sexual satisfaction*. 7th National Conference on Sustainable

- Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran, 9(3), 23-43.
- Erdamar G, Demirel H. (2014). Investigation of Work-family, Family-work conflict of the teachers. *Proced SocBehav Sci*, 116, 4919-24.
- Frone MR, Russell M, Cooper ML. (2014). Antecedents and outcomes of work-family conflict: Testing a model of the work-family interface. *J Appl Psychol*. 77(1), 65-78.
- Fatehizadeh, M. And Ahmadi, A. (2015). Study of the relationship between marriage communication patterns and marital satisfaction of couples working at the University of Isfahan. *Family research*. 1(2), 120-109 [Text in Persian].
- Fath, N., Azad Fallah, P., Rasool-zadeh Tabatabaei, S., Rahimi, C. (2013). Validity and Reliability of the Inventory of Interpersonal Problems (IIP-32). *Journal of Clinical Psychology*, 5(3), 69-80. [Text in Persian].
- Fayazi, M., Sarvi, N. (2017). The effect of working mothers work-family conflict on their Psychological Well-being and emotional exhaustion. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 14(4), 95-122 [Text in Persian].
- Farazmand, H., kamranpour, S., ghorbannezhad, M. (2013). The Relationship Between Financial Development, Economic Growth and Energy Consumption in Iran: A Band ARDL and Toda-Yamamoto Test Approach. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 10(1), 33-58. [Text in Persian].
- Greenhaus JH, Collins KM, Shaw JD. (2013). the relation between work-family balance and quality of life. *Journal of Vocational Behavior*, 63(3), 510-531
- Grzywacz JG, Frone MR, Brewer CS, Kovner CT. (2014). Quantifying work-family conflict among registered nurses. *Res Nurs Health*, 29(5), 414-26.
- Jafari Fazel R, Dehshiri G, Mousavi F. (2017) The role of core self-evaluation and loneliness in the prediction of marital satisfaction and life satisfaction of married women in Tehran. *Psychological sciences*, 15(60), 492-503 [Text in Persian].
- Honarvaran, N., GHaderi, Z., GHobadi, K. (2011). A Comparison of Woman State Bank Employees and Housewives' Patterns of Marital Communication and Marital Conflicts (A Case Study of Shiraz). *Quarterly Journal of Women and Society*, 2(7), 103-122 [Text in Persian].
- Hosseinpour, M., Hajipour, B and Hosseinian, E. (2013). *Scientific Research Quarterly of Woman and Culture*, 4(14), 43-54 [Text in Persian].

- Kinjerski, V., Skrypnek, B.J., Babnik, K. (2019). Attitudes towards spirituality and spiritual care among nursing employees in hospitals. *Obzornik zdravstvene nege*, 53, 31-48.
- Karimi, M., Denivi, V., Moghadam, A. (2017). Relationship spirituality with loving style and couple's communication pattern. *NPWJM*, 5(15), 44-52 [Text in Persian].
- Karimi, M., Sohaili, K., ebrahimi, F. (2020). Relationship between women's education and economic growth (case study selected Islamic countries). *Quarterly Journal of The Macro and Strategic Policies*, 7(28), 121-140 [Text in Persian].
- Khajavi, N., soleimanpour Omran, M. (2017). The Relationship between Family-Work Transmission Phenomenon. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 15(3), 30-59. [Text in Persian].
- Karimi, M. (2019). The relationship between spiritualism and lovemaking and the relationship model of couples. *Nurse and doctor in battle*, 15, 44-52 [Text in Persian].
- Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. NY: Guilford Press.
- Larrieta-Rubín de Celis, I., Velasco-Balmaseda, E., Fernández de Bobadilla, S., Alonso-Almeida, M. D. M., & Intxaurburu-Clemente, G. (2015). Does having women managers lead to increased gender equality practices in corporate social responsibility. *Business Ethics: A European Review*, 24(1), 91-110.
- Mayne, A. (2016). Feeling lonely, feeling connected: Amateur knit and crochet makers online. *Craft Research*, 7(1), 11-29.
- Mansouri Z, Bagheri F, Dortaj F, Abolmaali K. (2020). Providing a structural model for predicting marital intimacy based on attachment styles mediated by the component of love commitment in married students. *Journal of Psychological Sciences*, 19(85), 90-81.
- Moghtadaie, L., Siadat, S. (2019). Structural Equation Modeling in the Study of the Relationship between Social Capital and Occupational hardiness of Female Managers in Selected Universities. *Quarterly Journal of Women and Society*, 9(36), 291-316 [Text in Persian].
- Mosavi F, sahami S, saadati N, namjo F. (2017). The relationship between social support the dependence between the individual and the life expectancy of elderly women. *Jgn*, 3(3), 46-56 [Text in Persian].

- Nasirzade,, Z., Razai,, A., Mohamadifar, M. (2018). The Effectiveness of Resiliency Education to Reduce the Loneliness and Anxiety of High School Girl Students. *Journal of Clinical Psychology*, 10(2), 29-40 [Text in Persian].
- Online economy, an interesting statistic of the appointment of female managers in different provinces (1398, September 5). Retrieved from <https://www.eghtesadonline.com/n/1sYa>.
- Pendi, A. (2017). Workplace Spirituality: Themes, Impact and Research Directions. *South Asian Journal of Human Resources Management*, 4(2), 1-6
- Peretomode, V. F., Ikoya, P. (2019). Mentorship: A Strategic Technique for Achieving Excellence, Manpower Development and Nation Building?. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 10(2), 17-25.
- Pourshirazi, M. Zare. G. (2016). *Study of the relationship between emotional dependence (reliance) on others and self-esteem of Shiraz student teachers*, Third National Conference on Psychology and Educational Sciences, Shadegan, Islamic Azad University of Shadegan [Text in Persian].
- Ramazani, B., Bakhtiari, F. (2019). Effectiveness of spiritual therapy on cognitive avoidance, psychological distress and loneliness feeling in the seniors present at nursing homes. *Journal of Gerontology*, 3(3), 32-41[Text in Persian].
- Rashidi, A., alibeygi, A., mirakzdeh, A. (2015). investigate the effect of work-life balance, on the job satisfaction and the professional commitment of agricultural teachers in Tehran province. *Journal of Agricultural Education Administration Research*, 9(43), 1-16 [Text in Persian].
- Rostami,R.,Jookar,B. (2015), The relationship between family communication orientations and loneliness: The Mediating role of spiritual identity. *Journal of Applied Counseling*, 4(2), 1-18. [Text in Persian]
- Rostami, R., Jekar, Bahram, (2015). *Spiritual Health: A Study of the Role of Family Communication Patterns*, The First National Congress of Family Psychology A Step in Drawing the Optimal Family Pattern, Ahvaz. [Text in Persian]
- Sharifi ,M., Fatehizadeh, M., Bahrami, F., Etemadi, O., Jazayeri, R. (2018). An exploration of experiences of husbands of women with the interpersonal dependency of their spouse's domestic violence: A qualitative study. *nurse midwifery*, 15(10), 752-766 [text in Persian].
- Santas, G., Isik, O., & Demir, A. (2016). The effect of loneliness at work; work stress on work alienation and work alienation on employees' performance in Turkish

- health care institution. *South Asian Journal of Management Sciences*, 10(2), 30-38.
- Singh, R., Zhang, Y., Wan, M., & Fouad, N. A. (2018). Why do women engineers leave the engineering profession? The roles of work-family conflict, occupational commitment, and perceived organizational support. *Human Resource Management*, 57(4), 901-914.
- Shokrkon, c. And naami, AS. And Nissi, AS. (2001). Study of the relationship between job satisfaction with organizational civic behavior and job performance in employees of some factories in Ahvaz", *Journal of Educational Sciences and Psychology*, Shahid Chamran University of Ahvaz, 3(3,4), 22-21 [Text in Persian].
- Sedighi F, dokanei fard F, rezakhani S D. (2021). Structural model of marital satisfaction based on personality traits and attachment styles mediated by coping strategies. *Journal of Psychological Sciences*, 19(95), 1486-1475 [Text in Persian].
- Tarkhn M. (2016). The Effect of Cognitive Interventions Based on Mindfulness on Students' Loneliness and Shyness. *Soc Cogn*, 5(2), 92-104.
- Theeke, L., Carpenter, R. D., Mallow, J., Theeke, E. (2019). Gender differences in loneliness, anger, depression, self-management ability and biomarkers of chronic illness in chronically ill mid-life adults in Appalachia. *Applied Nursing Research*, 45, 55-62.
- Thanaggee, M., Janbozorgi, M., Mahdavian, A. (2012). Relationship between Marital Satisfaction and Communication Patterns of Couples. *Studies in Islam and Psychology*, 5(9), 57-77.
- Thompson, W., Frederick, A. E. S. (2020). Workplace Spirituality, Organizational Citizenship Behavior, Perceived Organizational Support: Study from Indonesian Islamic Banking Employees. *Journal of Talent Development and Excellence*, 12, 1032-1043
- Veit, C. T., & Ware, J. E. (1983). The structure of psychological distress and well-being in the General population. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51, 730-742.
- Yaghoubi, H., & Mardani, L. S. (2018). Mediating Role of Loneliness in Relation between Abusive Personality Dimensions and Internet Addiction in Social Networking Users. *Health Research Journal*, 3(3), 177-186.

- Yildirim D, Aycan Z. (2012). Nurses' work demands and work-family conflict: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud*, 45(9), 1366-78.
- Welsh, D. H., & Kaciak, E. (2019). Family enrichment and women entrepreneurial success: the mediating effect of family interference. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(4), 1045-1075.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52(1), 30-41.

نویسندگان**mapbo@yahoo.com****مریم زینالی**

ایشان دانشجوی دکتری رشته روان‌شناسی عمومی دانشگاه آزاد واحد ساوه و مترجم کتاب‌های روانشناسی اند.

hnamvar@iau-aveh.ac.ir**دکتر هومن نامور**

ایشان عضو هیئت علمی دانشگاه و کاندیدای دانشجویی، عضو شورای تحول سلامت و بالینی دانشگاه آزاد، متخصص روان‌شناسی سلامت، خانواده درمانگر و پژوهشگر در حوزه‌های روان‌شناسی بالینی، خانواده، رفتار و هیجان اند و در این زمینه آثار مکتوبی دارند.

mehرداد_navabakhsh@yahoo.com**دکتر مهرداد نوابخش**

ایشان دوره دکتری تخصصی رشته جامعه‌شناسی را در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران و دوره فوق دکتری جامعه‌شناسی حقوقی سیاسی را در دانشگاه نانت، فرانسه گذرانده‌اند و اکنون استاد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران اند.